Poštnina plačana v gotovini. Cena 25. — lir Spediz. in abb. post. I. gr.

DEMOKRACIJA

Uredništvo: Trst. ul. Machiavelli 22-II. - tel. 3-62-75
Uprava: Trst, ulica S. Anastasio 1-c - tel. 2-30-39
Goriško uredništvo: Gorica, Riva Piazzutta št. 18.
CENA: posamezna številka L 25. — Naročnina: mesečno L 100, letno L 1.200. — Za inozemstvo: mesečno L 170, letno L 2.000. — Poštni čekovni račun: Trst štev. 11-7223.

Leto X. - Štev. 32 Trst - Gorica 10. avgusta 1956 Izhaja vsak petek

Minimalne slovenske zahteve

pred novoizvoljenim tržaškim občinskim svetom

Svetovalec Slovenske liste, dr. J. Agneletto je novemu občinskemu svetu pojasnil minimalne zahteve - Ugovarjal mu je le ing. Bartoli

Kakor poročamo na 4. strani našega lista so prejšnji petek 3. t. m. končno izvolili tržaškega župana in občinski odbor. Ker so zastopniki vseh strank na dolgo in široko razlagali svoje programe in stališča v razpravi za izvolitev župana in odbora, je svetovalec SL, dr. Josip Agneletto, smatral za svojo dolžnost, da obvesti nov tržaški občinski svet o stališču in zahtevah Slovencev, zlasti demokratičnih Slovencev na tem ozemlju.

Dr. Josip Agneletto je pričel svoj govor v slovenščini:

Slavni mestni svet!

Po teh nekaj besedah so iz vrst desničarskih svetovalcev in občinstva zagnali hrup in kričanje. Govornik pa je nadaljeval:

Z vpitjem in kričanjem nekaterih svetovalcev ne boste odvzeli pravice, ki mi jo daje ustava italijanske republike. Kljub takemu obnašanju kričačev, ki je nasilje nad italijansko ustavo, pričenjam svojo programatično izjavo v slovenskem jeziku, v katerem imam pravico govoriti. (To je govornik ponovil tudi v italijanščini in nadaljeval v italijanščini.)

Slovenci, italijanski državljani, so po določilih čl. 3. ustave enakopravni pred zakonom z državljani italijanskega jezika brez vsakršnega plemenskega, jezikovnega ali političnega razlikovanja. Slovenci spoštujejo zakone države in izpolnjujejo svoje državljanske dolžnosti. Zahtevajo pa na drugi strani, da se z njimi postopa kot z državljani z enakimi in polnopravnimi pravicami tako s strani države in ostalih oblasti, kakor tudi s strani javnih in zasebnih ustanov.

(Ing. Bartoli ugovarja, da memorandum še ni uzakonjen, nakar ga govornik zavrne z ugotovitvijo, da že sama ustava jamči Slovencem njihove jezikovne pravice.)

S čl. 6. ustave je Republika prevzela nase obveznosti za zaščito jezikovnih manjšin. Torej tudi za zaščito slovenske narodne manjšine. Posebni statut, ki je priložen Londonski spomenici, ne predstavlja neke novosti, novega instrumenta, ki bi slovenski manjšini priznaval nove pravice, pač pa je to zgolj instrument, ki bolje specificira obseg pravic, ki izhajajo iz 6. čl. ustave za zaščito slovenske narodne manjšine.

Ni potemtakem združljivo z obstoječimi zakoni in z demokratičnimi načeli, s katerimi je navdahnjena ustava, obdolževati s »slovenskimi politikanti« ljudi, ki terjajo spoštovanje ustave in se poslužujejo jezikovnih pravic, ki jih zakon priznava.

Slovenci na tem ozemlju niso prišleki, pač pa del avtohtonega prebivalstva, kar je zgodovinska stvarnost. Tudi iz tega razloga se mora spoštovati etnični značaj Slovencev in ga varovati, kakor se mora spoštovati njihova pravica o rabi njihovega jezika v javnem in zasebnem življenju.

Slovenci so pripravljeni pošteno in iskreno sodelovati z italijanskim ljudstvom v dobro vseh. Spoštujemo italijanski narod in njegove ustanove, zahtevamo pa, da tudi nas spoštuje večina kot državljane z vsemi pravicami in dolžnostmi. Narodno sovraštvo mora izginiti in nadomestiti ga morata mirno sožitje in medsebojno razumevanje. Čas je, da se stare in časovno neskladne nacionalistične miselnosti XIX. stoletja temeljito revidirajo. Ni šovinist tisti Slovenec, ki se poslužuje zakonito priznanega lastnega jezika, pač pa je šovinist tisti na strani večine, ki hoče to uporabo ovirati. Če italijanstvo ni občutilo slovenske nevarnosti pod Avstrijo, kako bi mogla slovenska manjšina ogražati italijanstvo Trsta pod Italijo s svojimi 50 milijoni Italijanov? Pri vsem tem je tako imenovana slovenska nevarnost nič drugega kot izumetničeno slepilo, ki so si ga izmislili določeni krogi zato, da bi Slovencem zanikali pravice, ki jim jih priznava italijanska ustava.

Zgodovina nas uči, da je najboljše jamstvo za napredek neke dežele, popolno soglasje med njenimi prebivalci, in najboljša obramba mejá je zadovoljitev obmejnega prebivalstva. Izhajajoč iz takih predpostavk, se mi zdi umestno precizirati, kaj Slovenci zahtevajo:

1) Diskriminacija Slovencev, pa naj se skriva že pod kakršno koli obliko, mora izginiti. Krajevne oblasti in meščani bi se morali privaditi, da smatrajo Slovenca za italijanskega državljana z enakimi pravicami in dolžnostmi, ne oziraje se na njegovo poreklo in jezik. Stalno poslušamo pritožbe slovenskih dru-

žin, da vladni in občinski poizvedovalni organi preiskujejo in poizvedujejo, ali njihovi otroci obiskujejo slovenske šole, ali občujejo v družini po slovensko, in podobno.

(Ing. Bartoli ponovno ugovarja, češ da se to dogaja le pri optantih, nakar ga je govornik zavrnil, da se to dogaja tudi v primerih, ki nimajo z opcijo nobenega opravka.)

Ta inkvizicija mora enkrat za vselej prenehati! Obračam se na krajevne oblasti in pozivam s tega mesta kompetentne oblasti, naj uporabljajo najstrožje pripomočke za odstranitev teh metod, ki so lastne totalitarnim vladavinam, zato pa poniževalne za demokratično državo.

2) Med slovensko mladino in mlado slovensko inteligenco vlada zelo velika brezposelnost. Ponavljamo svojo zahtevo, da javni, deželni in občinski uradi nameščajo Slovence, dokler ne bo doseženo število, ki odgovarja odstotku slovenskega prebivalstva.

3) Slovenske šole in pogoji za učno osebje se morajo sistemizirati s šolskim zakonom, ki je navdahnjen z demokratičnimi načeli.

4) Slovenske kulturne organizacije morajo uživati podporo iz javnih sredstev, da lahko izvršujejo svoje kulturno poslanstvo. Kulturne domove, ki se gradijo oziroma dovršujejo, je treba izročiti celotni etnični skupnosti, da bi služili vsemu prebivalstvu in ne eni sami politični stranki oziroma njenim organizacijam.

5) Vztrajamo na zahtevi, da se končno ratificira in objavi Spomenica s posebnim statutom.

6) Vedno smo bili zagovorniki proste cone in carinskih sprostitev. Prosta cona ne bi mogla biti ustanova s centrifugalnimi težnjami, pač pa nasprotno bi postala ustanova s centripetanimi težnjami, kar bi bilo ena izmed predpostavk za gospodarsko zadovoljitev tržaškega prebivalstva.

7) Ustanovitev dežele Julijske Benečije bi bil korak naprej proti samoupravni decentralizaciji v korist gospodarskega dviga dežele in posebno še Trsta.

8) V občinski upravi bi morala večina v interesu uspešnega sodelovanja vseh sekcij občinskega sveta prepustiti manjšinam občinskega sveta možnosti za boljši nadzor, ki so v preteklosti izostale. Na ta način ne bi se samo razpršilo nezaupanje, pač pa bi se doseglo aktivno sodelovanje vsega občinskega sveta v očitno korist občinskega gospodarstva in vsega tržaškega prebivalstva.

Glede volitev župana in odbora pa izjavljam, da slovenski demokrati smatramo za umestno, da ne posegamo v borbo italijanskih strank za izvolitev župana in odbora, zato bom oddal belo glasovnico.

RAZPLET SUEŠKE NEVARNOSTI

Sporazum je verjeten, če bo na obeh straneh prevadal trezen razum proti spletkam

V tednu, polnem izprememb, ko se še ni pokazalo, kakšno bo dokončno stališče, ki ga bodo v sueškem vprašanju zavzele posamezne interesirane stranke, bi bilo vsako napovedovanje o obliki končne rešitve te krize bolj podobno uganjevanju. Za utemeljeno sklepanje namreč še manjkajo otipljivi elementi ,med njimi glavni: ali se bo Egipt sploh udeležil konference, ki jo je Velika Britanija sklicala za 16. avgust v Londonu in je nanjo povabila 24 držav? Večina držav se je že odzvala, med njimi tudi Italija. Egiptska vlada pa bo zavzela svoje stališče šele v nedeljo, ko bo o tem spregovoril tudi Naser. Vse dotlej se torej sploh ne ve, ali bodo v Londonu razpravljali z Egiptom ali brez njega. Od tega pa je veliko odvisno.

Vzhodnoevropske države s Kitajsko in vsemi arabskimi državami vred so medtem že izjavile, da soglasno in z vsem srcem podpirajo egiptski sklep in zahteve. Celo Grčija, ki računa na arabsko podporo v ciprskem vprašanju, se postavlja na egiptsko stran. Pri tem komunistične države obtožujejo Zahod, da hoče s silo ohraniti svoje imperialistične postojanke in da se zavzema za interese peščice delničarjev, k naj bi z nacionalizacijo družbe Sueškega prekopa izgubili mastne dividende. To pa ni res. Tako Velika Britanija kot Francija sta izjavili, da nacionalizacija sploh ni problem. Zahod si hoče samo zagotoviti svobodo plovbe skozi Sueški prekop, tako kot jo je užival doslej, dobro upravo za prekop, tako da ne bo tehnično zanemarjen, v ostalem pa je sporazumen, naj ves dobiček od prekopa pripade Egiptu. In nobenega dvoma ni, da je plovba skozi Sueški prekop za Evropo življenjsko vprašanje.

Pri takem stanju stvari bi bilo vsekakor neutemeljeno napovedovati, da do sporazuma ne more priti. Nasprotno. Končni sporazum je celo zelo verjeten. Nekateri napovedujejo, da bo odločilna posredovalna vloga pripadala Indiji. Tudi Velika Britanija in Francija, ki sta že podvzeli potrebne vojaške ukrepe in zdaj vozita svoje oddelke ter pošiljata letala in ladje prva proti Cipru, druga proti Malti, dopuščata, da ne bosta zaprli vrat za nadaljnja pogajanja, tudi če bi londonska konferenca ne uspela.

Seveda bi od vsega tega ne bilo nič, če bi v kritičnem trenutku na eni ali drugi strani prevladale vroče glave in bi odpovedal razum. Posebno v Egiptu in sploh v arabskem svetu je kaj takega prav mogoče. Tudi ne manjka interesiranih prišepetovalcev. Za Sovjetsko zvezo je življenjsko važno, da zruši ugled in pozicije zahodnih sil na Bližnjem vzhodu, da jim odreče dotok petroleja, ali da ga vsaj postavi pod nadzorstvo njej prijateljskih vlad. Zato moskovsko časopisje priliva olje na ogenj in svetuje, naj se nacionalizacije ne ustavijo pri Sueškem prekopu, temveč naj arabske države podržavijo sploh vse petrolejske vrelce, naprave in družbe, ki delujejo na njihovem ozemlju. Kako vpliva to na razpoloženje Zahoda, si lahko kar mislimo. Od 7. avgusta zaseda v Kairu svét Arabske lige, ki je nepomirljiva in poziva Egipt, naj se ne poniža, ker je prišel odločilni trenutek, ko se Arabci lahko osvobodijo evropskega suženjstva.

Navedli smo samo dve za arabske množice kaj dojemljivi in dostopni zahtevi. Videli bomo, v koliko bodo podobna gesla prevladala, in kaj bosta prinesli nedelja in prihodnji teden, ko bodo padle prve važne odločitve.

Gomulka rehabilitiran

Bivši tajnik poljske komunistične stranke, Vladislav Gomulka, je bil s posebnim sklepom Osrednjega odbora poljske komunistične stranke rehabilitiran in predvidevajo, da bo za leta, ki jih je presedel v zaporu, dobil tudi veliko odškodnino. Gomulko so aretirali leta 1951 pod obtožbo, da je pomagal sovražnikom države. Pred sodišče ga sploh niso postavili, izpustili pa so ga l. 1954. Istočasno sta bila rehabilitirana tudi bivši poljski obrambni minister, general Marijan Spiralski, in Gomulkin ožji prijatelj Zenon Kliska. Poljska vlada očitno računa, da ji bodo rehabilitiranci pomagali pri izvajanju novih političnih in gospodarskih ukrepov. Posebno Gomulka, ki je bil vedno pristaš blagih metod, naj bi odigral važno vlogo pri delni demokratizaciji dežele.

Nemčija dobi atomsko orožje

Kakor poročajo, bo Nemčija v kratkem imela na razpolago atomsko orožje za taktično uporabo. Do tega sklepa naj bi prišlo na razgovorih, ki jih je imel v Washingtonu general Heusinger z ameriškimi vojaškimi poveljniki. To naj bi bila ena izmed posledic morebitnega zmanjšanja zavezniških čet v Zahodni Nemčiji. Združene države računajo, da bo Nemčija lahko prispevala v atlantsko obrambno skupnost 500.000 najmodernejše opremljenih mož, v primeru potrebe pa bi se ta kontingent lahko povišal na 800.000 mož.

To novico bodo evropski narodi sprejeli z mešanimi občutki. Nekdaj je Zahod oboroževal Sovjete proti Hitlerju, sedaj je prisiljen postopati nasprotno.

Blaginja Združenih držav

V Združenih državah vlada izredna konjunktura, ki ima za posledico stalno večanje števila zaposlenih in višanje življenjske ravni najširših plasti prebivalstva. Število zaposlenih se je n. pr. v zadnjem letu povečalo na 66 milijonov in pol, skupni znesek, ki so ga dobili nameščenci in delavci za plače, pa se je zvišal od 48 milijard dolarjev leta 1939 na 230 milijard letos.

Obletnica Hirošime

Pretekli ponedeljek je minulo enajst let, odkar je bil izvršen prvi atomski napad v človeški zgodovini. Točno ob 8.15, ko so pred enajstimi leti vrgli na Hirošimo prvo atomsko bombo, so v mestu začele tuliti vse sirene in pribivalstvo se je s pobožno molitvijo spomnilo vseh tistih, ki so takrat izgubili svoja življenja. V mestnem parku je bila uradna spominska svečanost, na kateri je govoril župan Takeo Vatambe, ki je počastil spomin 60.000 žrtev, ki jih je zahtevala ena sama, v primerjavi z današnjimi, naravnost pritlikava atomska bomba. Podobne spominske svečanosti so bile tudi v drugih japonskih mestih.

Spominska svečanost v Hirošimi časovno sovpada s pobudo, ki so jo dali v Tokiu za prepoved atomskega orožja. V japonski prestolnici so sklicali mednarodno konferenco, ki se je poleg zastopstev 14 drugih držav, udeležuje tudi italijanska delegacija. Indijski ministrski predsednik je s posebno poslanico zahteval odpravo atomskih poskusov.

Kako je na Cipru?

80-letni starček za talca

Mi, ki smo pred komaj dobrimi desetimi leti doživljali na lastni koži strahote gverilske vojne, si kaj živo predstavljamo, kako mora biti na Cipru, čeprav tamkajšnje žrtve in načini obračunavanja, vsaj po obsegu, ne dosegajo naših. Vsekakor pa je le strahotno brati, da so n pr. upborniki pred nekaj dnevi ugrabili nekega britanskega državljana, 80-letnega upokojenca Kremerja, ki nima s sedanjim dogajanjem prav nobenega opravka, in so ga proglasili za talca, ki bo ubit, če Angleži ne bi pomilostili treh mladih upornikov, ki so jih obsodili na smrt, ker so vrgli bombo proti židovski sinagogi. Na drugi strani pa je treba izreči priznanje pred temi obsojenci, od katerih je eden, ne oziraje se na usodo, ki ga čaka, preteklo soboto sam pozval upornike, naj starčka izpustijo, ker se ne sme dovoliti, da bi nedolžni s svojim življenjem plačevali zmote drugih. V soboto zvečer so po Nikoziji že delili letake, v katerih je poveljstvo upornikov sporočalo, da so starčka izpustili.

To pa ni preprečilo odložitve guvernerja, da ne bi obesili tri na smrt obsojene mladeniče, ki so bili obsojeni zaradi umorov britanskih vojakov. To je izzvalo ogorčenje na Cipru in v Grčiji.

Prvi sovjetski turist na Danskem si je izbral svobodo

Pretekli teden je prispel na Dansko, ki je bila doslej vajena sprejemati samo sovjetske uradne zastopnike in potnike, prvi zasebni sovjetski turist. Bil je to 34-letni poslovodja velike trgovine s športnimi potrebščinami v Moskvi. Čim je prekoračil dansko mejo, pa je že pobitel s predložitvijo prošnje danskim oblastem za politično zatočišče.

V nedeljo 2. septembra s pričetkom o 15. uri bo na **Opčinah,** na bivšen tramvajskem vrtu, na vogalu Narodne in Proseške ceste

TRADICIONALNO JESENSKO SLAVJE
tržaške Slovenske demokratske zveze

Program kulturnega sporeda bomo objavili prihodnjič
Po sporedu prosta zabava ob dobro založenem bifeju z jedačo in pijačo

VESTI z GORIŠKEGA

Svetovna vlada pogoj miru na svetu

Po drugi svetovni vojni so se oboroženi spopadi vršili že marsikje na svetu, in zaradi enostranskega Naserjevega ukrepa glede Sueškega prekopa svet zopet zadržuje dih in trepetajoče ugiba, ali bo vojna ali ne.

Kljub listini človečanskih pravic, kljub toliko proslulim izjavam o samoodločbi narodov in kljub Organizaciji združenih narodov s svojim Varnostnim svetom, se človeška kri skoro neprenehoma preliva.

Vzroki so različni: komunistične revolucionarne težnje, razni še ne ukročeni diktatorji in diktatorčki več ali manj napihnjeni in domišljavi krvoločnega značaja, nacionalne težnje po neodvisnosti in želja po gospodarski osvoboditvi in socialnem napredku, prevlada velikih sil, ki s težo svoje premoči v orožju in gospodarstvu držijo manjše dežele v nekaki sužnosti in jih zdaj politično, zdaj gospodarsko izsiljujejo in izrabljajo v svoje lastne namene in cilje.

Delovanje OZN

Organizacija združenih narodov je s svojim Varnostnim svetom res že nekajkrat preprečila izbruh tretje svetovne vojne, ni pa mogla v kali zatreti vojne v manjšem obsegu. Ta organizacija izgleda kot ustanova, kjer se velike sile merijo ter ena na drugo prežijo v bojazni prevlade in napada. Male sile, tista dolga vrsta deželic, ki po svojih zastopnikih sedé v OZN, pa nimajo prav nobenega drugega vpliva in vloge, kot samo, da glasujejo ali za eno ali za drugo velesilo, odnosno skupino velesil.

Nekaj koristi imajo od tega seveda tudi male dežele, če drugega ne, vsaj to, da jih velike ne požro tako hitro! V senci borbe med velesilami se male države in državice, v drugačni onemoglosti svojih pametnih in učenih odnosno napihnjenih in krvoločnih diktatorjev, počutijo prilično varne in svojega obstoja gotove, dokler ne postanejo predmet kakega spora, ki so ga lahko tudi same zbudile, in tedaj se zopet znajdejo v ognju dveh taborov velesil: eden bi jih rad takoj strgal, druga pa bi se pod krinko pomoči na njihov račun rad okoristil!

Nič ne de, če najdemo pri velesilah tudi častne izjeme držav in vlad, prežetih demokratičnega duha, ki se odkritosrčno prizadevajo za ohranitev miru na svetu in torej tudi popolne neodvisnosti malih držav. Ena sama velesila, naj bo še tako miroljubna in v neodvisnosti drugih spoštljiva, ne more narekovati pogojev življenja in čuvati red in mir v svetu.

Združene države Amerike so mnogo storile, da svet ni poginil od lakote in da komunizem ni zavladal po vsem svetu. Toda te države ne morejo, kljub vsej dobri volji, vladati same! Zato se bolj in bolj pojavlja potreba po združitvi vsega sveta v eno samo vrhovno državo, v svetovno zvezo držav z eno samo svetovno vrhovno vlado.

Narodi se morajo zavedati, da se je treba odločiti za trajen mir in za trajno spravo med seboj, kajti moderno jedrno orožje v rokah posameznih sil, ki jih vladajo tudi nečloveški ljudje, fanatično zagrizeni v pohlep po zavojevanju sveta, da bi uvedli le svojo doktrino, ne more biti pogoj miru in bratstva ter gospodarskega, umskega in sploh socialnega napredka.

Spore naj rešujejo besede, ne orožje!

Vsa vprašanja, vse spore in sploh vse, kar zadeva človeštvo in posamezne narode, je treba reševati z besedo, ne pa z orožjem!

Napredovanje človeštva mora biti razvojno in mirno, ne revolucionarno in nasilno. Napredovanje z nasiljem, s prelivanjem krvi in trpinčenjem posameznikov in skupin ter z njihovim uničevanjem ni človeškega značaja in duha, kajti nikomur ni dana tako velika in izključna oblast, da se z nasiljem sme postaviti nad druge in proti njim.

Z uvedbo svetovne zveze držav in torej tudi svetovne vlade s pametno človečansko ustavo, sestavljeno iz stoletnih izkušenj ter slonečo na strogih pravilih praktičnega in dejanskega spoštovanja in izvajanja človečanskih pravic, bi najprvo odpadli ogromni stroški, ki jih danes vse države trosijo za oboroževanje. Ves ta denar bi se tako porabil v socialne namene, kakor za zgradbo stanovanj, zavetišč, hiralnic, bolnic itd.

Ne gre za utvaro, ampak za pametno presojo težkoč, s katerimi se ves svet zdaj na enem, zdaj na drugem področju bori in iz katerih izgleda, da ne najde izhodišča kot samo v rožljanju z orožjem in prepogostokrat z vojno, to je s prelivanjem človeške krvi.

Niti ne gre za boj proti tej ali oni ideologiji in gospodarski doktrini, kajti v mirnem razvojnem iskanju virov življenja za vse narode in za posamezne ljudi ter splošnega napredka človeštva v vsakem oziru, gospodarskem, kulturnem, verskem in sploh socialnem, lahko vsaka ideologija in doktrina nekaj prispeva in marsikaj dobrega doprinese.

Milijoni vojnih žrtev, mrtvih in pohabljenih, vojnih vdov in sirot ter cele vasi, mesta in dežele od vojne opustošene kličejo na spravo in zahtevajo mir med narodi na svetu.

Ali ni grozno, da po desetih letih, odkar je končala druga svetovna vojna, še vedno hirajo tisoči ujetnikov v vojnih taboriščih? Usodo Grka Uliksa, ki je po zavzetju Troje deset let taval po morju, preden e dospel domov, in ki še danes vzbuja začudenje dijakov, doživlja in preživlja danes na tisoče vojnih ujetnikov v še hujših razmerah kot so bile ... ne Uliksove.

Egipt potrebuje denarja za zgradbo asuanskega jeza. Anglija, Francija in Amerika so bile denarno pomoč ,e obljubile, a so obljubo preklicale, čim so izvedele, da jim egiptska vlada pod vodstvom diktatorja Naserja ni politično prav nič naklonjena ter da celo nagiba k drugemu, sovjetskemu taboru, ali pa, da bi po vzoru komunističnega diktatorja Tita tudi ona rada vodila politiko tako imenovane koeksistence. Omenjene tri velesile so svojo obljubo po denarni pomoči za zgradbo asuanskega jeza preklicale koj po Naserjevem sestanku s Titom na Brionih. Prav tik po tem sestanku je Amerika po svojih predstavnikih odpovedala Jugoslaviji pa pomoč v orožju.

Nekaj so te tri velesile vendarle mogle izvedeti, ker bi se sicer za tako zadržanje ne odločile kar čez noč in brez tehtnega vzroka. Dajati denar in orožje svojemu sovražniku ali pa tudi samo nasprotniku, ne bi bila ravno pametna politika!... Užaljeni egiptski diktator Naser je tedaj kratko in malo odgovoril z rušenjem pogodbe, po kateri naj bi Sueški prekop bil do leta 1968 pod upravo posebne družbe, to družbo razpustil in Sueški prekop vzel pod lastno egiptsko upravo. Na ta način je Naser ravnal kot je ravnal Nemčija za časa prve in druge svetovne vojne, ko je mednarodne pogodbe svojevoljno kršila, ne oziraje se na koristi in pravice drugih narodov.

Nedotakljivost pogodb

Pogodbe so svete, in kdor jih ruši, greši ter odgovarja za posledice takega dejanja. Te posledice utegnejo biti tudi zelo hude, saj lahko privedejo do vojne in torej do prelivanja krvi!

Naser je tudi tisti, ki podpira Arabce v njihovem uporu proti francoski državi. On hoče veljati kot idejni vodja borbe vseh arabskih dežel proti vsakemu kolonializmu in sploh proti vsakemu vplivu Anglije, Francije in Amerike v arabskih deželah.

Če ne bi imel za seboj ljudi, ki ga podpihujejo, kot izgledata biti Tito in ruski zunanji minister Sepilov, težko da bi se Naser odločil za tak ukrep, kot ga je izvršil. Morda bi poiskal drugo pot.

Proti temu Naserjevemu ukrepu so se Anglija, Francija in Amerika sporazumele za sklicanje mednarodne konserence, ki naj se vrši že 16. t. m. v Londonu in ki naj sklene internacionalizacijo Sueškega prekopa. Hkrati pa sta Anglija in Francija zgolj iz taktičnih ozirov poslali nekaj edinic svojega vojnega brodovja v bližino sueškega področja.

S sklicanjem konference in s predlogom internacionalizacije prekopa so se Anglija, Amerika in Francija postavile na stran demokratičnega reševanja spora in Naserja spravile v zadrego ter ga svetu prikazale v tisti luči, ki jo je sam prižgal, to je v luči samovoljnega kršitelja mednarodne pogodbe, ki tepta in prezira pravice in koristi drugih narodov.

Dovolj primerov je Naser imel na razpolago iz zgodovine, da bi se lahko naučil drugačnega ravnanja. Sam bi bil predlagal internacionalizacijo prekopa ali pa bi se obrnil na Organizacijo združenih narodov, pa bi si bil ohranil ugled in dosegel zaželeno denarno pomoč. Gospodarstvo Egipta je v veliki meri odvisno samo od Anglije in Francije, ki kupujeta egiptski bombaž in s tem dajeta tej deželi življenje.

Trenutna moralna pomoč, ki je je Naser deležen od strani komunističnih vlad, je zanka, ki bo Naserja lahko zadušila in Egipt upropastila, kajti kapitalističnih držav komunisti za nobeno ceno ne podpirajo drugače kot samo za svoje bližnje in daljne koristi!... Spretno pa znajo kapitalistične države eno proti drugi goniti v boj, po možnosti tudi v vojno, da bi se le izčrpale in s tem dale komunistom možnost nastopa s svojim orožjem in v svoje komunistične namene!

Tako nam tudi ta spor zaradi Sueškega prekopa, pa naj pravica, in pred pravico dolžnosti, stojé na eni ali drugi strani, priča in dokazuje, da se nastanek svetovne zveze držav, kateri naj načeljuje svetovna vlada, nujno potreben za mir med narodi v vsakem oziru in za mirno razvojno napredovanje človeštva.

Najpotrebnejši naj bi prišli, kar se pomoči tiče, prvi v poštev. Sodelovati pa bi morale vse države tega sveta po pravilu vzajemne pomoči, ki edino sloni na ljubezni in medsebojnem spoštovanju narodov in posameznikov.

Svetovna vlada v mislih vseh

Od 25. do 31. julija so v Londonu zborovali zastopniki Združenja za svetovno vlado. Na pobudo nekega italianskega odposlanca so se zedinili za sklicane svetovne konference za razorožitev.

Ta sklep pozdravljamo z odkritim zadovoljstvom in želimo, da bi se konferenca vršila čimprej ter s polnim uspehom zaključila!

Vendar menimo, da je treba sklicati svetovno konferenco tudi za spoštovanje vseh človečanskih pravic, ker ne gre samo za preprečevanje vojne, ampak tudi za odpravo teptanja človečanskih pravic državljanov kot skupin in posameznikov, zlasti pa jezikovnih manjšin!

SOCIALNA VPRAŠANJA

Zdravniška vzajemna zavarovalnica obrtnikov rokodelcev

Kakor že kmetje, neposredni obdelovalci zemlje, tako bodo sedaj meli svojo vzajemno zdravniško zavarovalnico tudi obrtniki, rokodelci. Država bo v skupni sklad prispevala 1.500 lir za vsakega zavarovanca, zavarovanci pa vsak po 1.000 lir na leto.

Od teh tisoč lir jih polovica pojde v sklad državne obrtniško-rokodelske vzajemnosti. Ker bosta poslanska zbornica in senat o tem zakonu razpravljala takoj po počitnicah, se predvideva, da bo zakon takoj odobren ter da bo stopil v veljavo že s prihodnjim 1. januarjem.

Zaenkrat bodo prizadeti imeli pravico do bolnišnice, do zdravniške pomoči ob porodih in pomoči zdravnikov specialistov.

Ko stopi zakon v veljavo in bodo krajevni odbori že izvoljeni in začnejo delovati, bodo sklepali o možnosti uvedbe splošne zdravniške pomoči tudi s preskrbo zdravil.

Denar je v hranilnicah

Denarne hranilnice v državi prejemajo od meseca do meseca na vložne knjižice vedno več denarja.

Ob koncu meseca junija t. l. so beležile 1191 milijard in 618 milijonov lir zasebnega denarja v shrambi. Največ ga ima Hranilnica v Milanu, in sicer 264 milijard in 754 milijonov, najmanj pa hranilnice iz Umbrije in Abruzza.

ODPRTJE NA LEVO V ITALIJI?

Iz raznih političnih krogov prihaja vest, da je odprtje na levo v Italiji neizogibno. Težkoče pri menovanju provincialnih svetov in županov ter provincialnih in občinskih odborov v večjih mestih Italije, kot v Milanu, Rimu in drugod, so najvišjo ostrost krize pokazale v Milanu. Tu je prof. Ferrari, pripadnik Saragatove socialistične stranke, in prejšnji dober milanski župan, ki so ga sedaj tudi Nennijevi socialisti ponovno izvolili na županovo mesto, je podal ostavko na mesto župana in občinskega svetovalca in izstopil iz Saragatove socialistične stranke.

Tudi volitve župana in odbora v Trstu ter tamkajšnjega provincialnega svéta, kljub vsemu kažejo, da je vprašanje nadaljevanja štiristranske politike demokrščanov, Saragatovih socialistov, republikancev in liberalcev redno in trajno nemogoče.

Zadnje čase, po obsodbi Stalina od strani sovjetske komunistične partije in odkritju njegovih zločinov, je socialist Nenni zavzel precej samostojno stališče nasproti italijanskim komunistom, kakor da bi se hotel od njih ločiti. Nenni namreč kritizira ravnanje komunistov, zlasti sovjetskih, in jim očita, da nimajo pravega pojma za izvajanje prave demokracije. On vidi v odkritjih ruskih dogodkov nekaj nejasnega, kar zadeva pojem demokratičnega življenja socialistične države, kot se ruski voditelji ponašajo, da so. Izgeda, kakor da bi Nenni sprejel odkritje Stalinovih zločinov in njegovo obsodbo s precejšnjim duševnim odporom, če že ne s pravim studom. Odtod njegovi članki proti taki »demokraciji« komunistov, ki je pravzaprav prava tiranija in popolnoma proti osnovnim pojmom resnične socialistične demokracije.

Razume se, da Nenni nikakor ne verjame, da bi zločinov bil kriv sam Stalin. Preveč naivno bi bilo verjeti, da bi v tako obsežni dve sto milijonski državi ena sama oseba zmogla kaj takega!

Zdi se torej, da kaže Nenni vendar'e na veliko razliko med njim in Togliattijem, to je med njegovim socializmom in Togliattijevim komunizmom.

Togliatti skuša na Nennijeve objave ugovarjati in reagirati. Toda Togliattijevo tolmačenje pojma »demokracije« je vse preveč komunistično pojmovanje, ki namreč ne sloni na človečanskih pravicah, ampak samo na ciljih in trenutnih potrebah komunistične partije!

Poleg tega boja med Nennijem in Togliattijem, ki utegne pričati, da je Nennijeva ura že prišla ter da jo on dobro razume in je nanjo pripravljen, se tudi v samih demokrščanskih vrstah pojavlja zahteva po odprtju na levo. Zaenkrat se za tako odprtje potegujejo mladi demokrščani, ki gledajo na stvar bolj idealno in zahtevajo, da se mora pričeti z radikalnejšimi socialnimi obnovitvami.

Ni rečeno da ti mladi demokrščani ne bodo k takemu gledanju prisilili tudi starejše demokrščanske voditelje!

Volitve na Goriškem decembra

Provincialne in upravne volitve na Goriškem bodo letos zelo pozno, in sicer 16. decembra. Tako so sklenile štiri stranke: demokrščani, Saragatovi socialisti, republikanci in liberalci. Če pa bo zima huda, mislimo da bodo volitve preložili na prihodnjo spomlad!...

Pred štirideset imi leti

V sredo 8. t. m. je poteklo 40 let, odkar so italijanske čete v prvi svetovni vojni vkorakale v Gorico.

Za priliko so se v sredo in četrtek vršile v Gorici razne patriotične manifestacije. Na Travniku so postavili dva visoka droga, ki se dvigata na stebrih, darovanih od rimske občine. Droga bosta nosila eden zastavo goriške občine, ki so jo pripravile redovnice iz trga Julia (Sensnski trg), drugi pa državno zastavo.

S seje obč. in provincialnega sveta

Pretekli petek 3. t. m. je goriški občinski svet odobril novi pravilnik za promet za pešce, kolesa ter motorna in druga vozila.

Ker so za prekrške predvidene precej visoke globe, ki jih občinarji morajo poznati, upamo, da bo županstvo, ko stopi pravilnik v veljavo, pravočasno seznanilo občinstvo z novimi pravili z javnim oglasom.

* * *

V soboto 4. t. m. je goriški provincialni svet razpravljal o obračunu upravnega leta 1954, ki ga je z večinskimi glasovi tudi odobril. Upravno leto 1954 so po tem obračunu zaključili s 139 milijoni lir izgube. Komunistični svetovalci so delovanje odbora precej kritizirali, vendar ne toliko, da bi glasovali proti obračunu in so se raje glasovanja vzdržali. Tako je za odobritev glasovalo enajst svetovalcev, pet pa se jih je vzdržalo. Seje pa se ni udeležilo kar devet svetovalcev.

Izlet v Bardolino

Kmetsko-delavska zveza iz Steverjana vljudno vabi na izlet, ki ga priredi v soboto 1. septembra t. l. v Bardolino pri Gardskem jezeru. Izlet je bolj poučnega značaja, ker gre za ogled tamkajšnje zadružne vinske kleti ter moderno obdelanega posestva na brdastem svetu, kjer na površini 45 hektarjev zemlje pridelajo po 1200 hektolitrov vina in redijo 45 glav živine.

Prijave sprejemata trgovina Terpin v Bukovju in g. Perin v Dvoru.

Odposlanci iz Doberdoba pri prefektu

Pretekli teden je doberdobski župan g. Ferletič vodil k prefektu posebne odposlance prebivalcev okoliških vasi doberdobske občine in tudi finančnih stražnikov, ki so prefektu prikazali obupni položaj, v katerem se prebivalstvo nahaja zaradi pomanjkanja vode in luči ter tudi zaradi slabih cest. Gospod prefekt je obljubil zanimanje in pomoč.

Živahen obmejni promet

Meseca junija je prišlo iz Jugoslavije v Italijo 32.298 oseb, meseca julija pa 34.274. Iz Italije v Jugoslavijo je v juniju šlo 20.878, v juliju pa 20.027 oseb.

Popravek

V peti vrst tretjega stolpca članka »Slovenski — ne nemški Danderji zanimajo Slovence in njihovo usmerjanje«, ki ga je priobčila »Demokracija« od 3. t. m., čitaj pravilno: ... *ter pozival volivce, naj ga strmoglavijo.*

Naslov članka v »Demokraciji« od 20. julija pa se pravilno glasi: »Borba za svobodo *ni* lov na kresnice« in ne »Borba za svobodo *in* lov za kresnice«.

Italija in Sueški prekop

Tudi italijanska vlada je vabilo na londonsko konferenco za rešitev spora o Sueškem prekopu z internacionalizacijo sprejela in tudi že nakazala smernice svojega mišljenja o tem važnem vprašanju. Italija meni, da morajo biti jamstva za svobodno plovbo skozi prekop splošna in ne enostranska, kot jih hoče nuditi Egipt. Tako jamstvo pa lahko nudi samo skupna uprava prometa po Sueškem prekopu.

Iz poročila, ki ga prinašajo italijanski listi o razgovoru jugoslovanskega poslanika v Rimu, g. Černeja, z zunanjim ministrom g. Martinom, izhaja, da je tudi Jugoslavija za širšo ali splošno in ne samo enostransko jamstvo plovbe po prekopu.

Obmejne prepustnice

Goriška kvestura sporoča, da so po dogovoru med italijansko in jugoslovansko komisijo obmejne prepustnice, ki sedaj veljajo za štirimesečni rok, avtomatično obnovijo za nadaljnje štiri mesece. Ko namreč tekoči štirimesečni rok veljavnotsi zapade, predložijo prizadete stranke prepustnico kvesturi, ki udari nanjo pečat z besedilom, da se njena veljavnost podaljšuje za nadaljnje štiri mesece in jo stranki takoj vrne.

Ko pa poteče še ta avtomatično obnovljeni štirimesečni rok veljavnostii, bo treba prepustnice obnoviti.

Meddržavni komisiji sta se nadalje sporazumeli, da imajo v slučaju nujnosti (kot ob priliki smrti ali težkih slučajev bolezni) šofenji pravico do posebne dvodnevne prepustnice na podlagi 15. člena dogovora o obmejnem prometu, in sicer za prevoz sorodnikov, ki imajo v navedenih slučajih nujno potrebo prehoda.

Prof. Anton Pavšič sedemdesetletnik

V torek 7. t. m. je slavil sedemdesetletnico rojstva g. prof. Anton Pavšič, ravnatelj strokovne šole s slovenskim učnim jezikom v Gorici.

Gospodu profesorju in ravnatelju Pavšiču čestitamo k lepemu jubileju, ki ga praznuje vedno zdrav in veselo razpoložen, in mu kličemo: Še na mnoga leta!

GOSPODARSTVO

NA NJIVI: Nastopa čas za izkopavanje krompirja. Da se nam krompir dobro ohrani, je odvisno tudi od tega, da izkopavamo dozoreli krompir. Kdaj je krompir dozorel, ugotovimo na ta način, da gomolj oribamo s prstom: če se pri tem zgornja kožica odlušči, je znamenje, da krompir ni še dozorel, ker pri dozorelem krompirju se zgornja kožica trdno drži gomolja. Ko izkopljemo krompir, je prav, da ga razložimo na sonce za kake dve uri. S tem dosežemo, da se morebitne rane razkužijo in posušijo in tudi, da se krompir osuši, ker le suh krompir se nam dobro ohrani. Krompir shranimo v klet, ki pa mora biti suha in ne vlažna. Prostor razkužimo s tem, da potrosimo prah živega apna. Na tla in okoli sten namečemo suhe slame.

Po krompirju sejemo repo ali pa sadimo ohrovt, cvetačo ali brokole. Ker je bila zemlja že prej za krompir dobro pognojena, bomo zemljo pognojili s 15 - 20 kg umetnega gnojila PKN na 1.000 kv. metrov.

V VINOGRADU: Nadaljujemo, v kolikor še nismo to izvršili, z rahljanjem zemlje, da tako uničimo travo in obvarujemo trte pred sušo, kakor smo že zadnjič obširneje pisali. Paziti moramo tudi, da nam grozdje ne napade plesnoba (oidium), zato bomo iz previdnosti grozdje žveplali, vse dokler se ne začne mehčati. Zveplu dodamo 20 odstotkov prahu Caffaro ali pa rabimo žveplo, ki mu je že pridana bakrena galica (zolfo ramato). Zveplati smemo le v hladnih večernih ali jutranjih urah.

V KLETI: Pregledamo vso vinsko posodo in ono, ki jo bomo rabili ob trgatvi, če je morda potrebna popravila. Ker se obeta bogata vinska letina, moramo že sedaj približno ugotoviti, ali nam bo posoda zadostovala, v nasprotnem slučaju bomo seveda o pravem času poskrbeli za nabavo manjkajoče posode.

AVTOTAKSI
Marko Kovačič
GORICA - VIA A. MANZONI 16 - TEL. 22-44
Se priporoča za prevoz potnikov po Goriškem in v Jugoslavijo

Družba Sueškega prekopa

Ob smrti gospodarskega preroka grofa Saint-Simona, ki je na smrtni postelji oznanil »vseozdravljivo zamisel«, ki naj vse evropske države poveže v enotno gospodarsko skupnost in to svojo pripravljenost dokaže z ustvaritvijo Sueškega prekopa, borba za uresničitev tega načrta ni prenehala. Naslednike Saint-Simonove zamisli so takrat, to je bilo leta 1825, označevali za bedaste utopiste.

Napoleonov nečak, poznejši francoski kralj Napoleon III., se je zavzel za misel in vodil naravnost strastno propagando za »francoski sueški prekop«. Potoval je na Angleško, da bi tam našel potrebna denarna sredstva in predložil načrt, ki ga je napravil francoski podkonzul v Suezu, Edvard de Leseps. V Angliji so ustanovili francosko-angleško družbo z deset milijoni zlatih frankov.

Ta načrt je izzval v Franciji veliko ogorčenje, ker je »francoski sueški prekop« splaval po vodi. Cesar Napoleon je izjavil: »Sueški prekop bo francosko-angleška stvaritev. Svet bo imel od tega ogromne koristi, saj se bo s prekopom popolnoma preuredila gospodarska povezava med evropskimi državami. Kdor bo lastnik bodočega Sueškega prekopa, bo vladal nad blaginjo naše celine.«

Glavni delež pri uresničitvi orjaškega načrta imata dva moža: Ferdinand de Lesseps in Alojzij Negrelli. Lesseps ni bil večji, pač pa močnejši, ker je preskrbel denarna sredstva. Ing. Negrelli in njegovi pomočniki pa so v svojih šotorih opravili najtežja dela.

Prekop so svečano odprli 17. novembra 1869. To je bil praznik vsega civiliziranega sveta. Prekop je odprla francoska kraljica Evgenija in udeležil se je otvoritve tudi avstrijski cesar Franc Jožef s kraljico Elizabeto. Giuseppe Verdi je za to slavnost napisal »Aído«.

Pomen Sueškega prekopa, ki spada med najvažnejše pomorske poti na svetu, je po zadnji svetovni vojni še znatno narastel spričo odkritja velikih petrolejskih ležišč na Srednjem vzhodu. Petrolej, ki ga črpajo v Iraku, dovajajo po dolgih cevovodih do pristanišč na Sredozemskem morju, petrolej iz Kuweita, Saudske Arabije in Irana pa prihaja v Zahodno Evropo po vodni poti skozi Sueški prekop. Prav zaradi tega stalno naraščajočega prometa je morala Companie Universelle du Canal Maritime de Suez, ki je lastnica prekopa, v zadnjem desetletju uporabiti ogromne zneske za izboljšanje in poglobitev prekopa. Tako sedaj lahko plovejo skozi prekop tudi največje petrolejske ladje. Tudi ostali potniški in blagovni promet se je v zadnjih letih znatno povečal.

PROMET SKOZI SUEŠKI PREKOP

	Ladijski promet (Mil. Brton)	Blagovni tranzit Skupno (Mil. ton)	Petrolej
1950	82	73	48
1951	80	77	42
1952	86	83	53
1953	93	91	58
1954	102	97	63
1955	116	108	70

Kakor je razvidno iz gornje razpredelnice, odpade polnih 65 odstotkov celotnega blagovnega prometa na petrolejski proizvod. Lansko leto je šlo skozi prekop 70 milijonov ton petroleja. Pomen te številke bomo razumeli, če pomislimo, da znaša celotna poraba petroleja v Zahodni Evropi okrog 90 milijonov ton. Britanska zastava je zastopana s 33 od sto vseh ladij, ki plovejo skozi prekop. Sedaj plovejo te ladje na Vzhod okrog Afrike. Na drugem mestu je norveška trgovska mornarica s 15 od sto, nato španska in francoska po 10 od sto in italijanska s 7 od sto.

Cie Universelle du Canal Maritime de Suez, ki je bila ustanovljena l. 1858, t. j. pred 98 leti, je pravno egiptska družba. Sedež upravnega sveta pa je kljub temu v Parizu. Predsednik družbe in večina upravnih svétnikov so Francozi. Delniški kapital družbe znaša 200 milijonov zlatih frankov in je razdeljen na 800.000 delnic po 250 zlatih frankov. Okrog 37,5 od sto delnic je v rokah britanske vlade.

PREJEMKI IN IZDAKI SUEŠKE DRUŽBE

	Skupni dohodki	Odpisi	Obratni stroški	Čisti dobiček
	(v milijardah frankov)			
1950	28,0	6,3	11,8	9,9
1951	27,6	3,5	13,9	10,2
1952	28,4	3,5	14,7	10,2
1953	30,9	5,1	15,4	10,4
1954	32,5	5,1	16,9	10,5
1955	34,5	5,5	18,3	10,7

Glavne papirne vrednosti in dobrimetja družbe so deponirane izven egiptskega ozemlja in jih egiptska vlada po razglasitvi podržavljenja ni mogla zaseči. Vsekakor pa je družba pred časom sklenila z egiptsko vlado dogovor, s katerim se je obvezala, da bo v osmih letih v Egiptu naložila del svojih rezerv do največ 21 milijonov egiptskih šterlin. Ta rezerva naj bi do konca l. 1956 dosegla znesek 10 milijonov eg. šterlin. To je tista vsota, ki jo je egiptska vlada zaplenila po bankah.

Družba je spričo samolastnega podržavljenja izjavila, da ne priznava zakonitosti podržavljenja. Postopek vlade označuje kot izropanje delničarjev.

Iz vsega povedanega je razvidno, da zahodne države samovoljnega postopanja egiptskega diktatorja ne bodo dopuščale.

Za pasje pravice

Ime mi je Kastor, sem družinski oče; sem služil zaveznško vojsko in plačujem letno 2200 lir občinskega davka. P policijo in sodnijo nisem še imel nobenega opravka in je zato moj nravstveni list neomadeževan. Sem rojen Tržačan in sem tu tudi doraščal. Sedaj pa so nastale take razmere, da resno premišljujem, ali ne bi jo tudi jaz odkuril v Avstralijo.

Kdo bi si mislil, da bomo v tako gostoljubnem mestu doživeli take nesreče. Dva meseca in pol smo volili župana in prav ta je obljubljal, da bo podražitev tramvaja, vode, elektrike, plina in mnogih drugih stvari prepustil novemu občinskemu svetu. Nova metla — tako smo se tolažili — dobro pometa. No, sedaj smo ostali pri starí.

Se prav dobro se spominjam tistega večera meseca maja, ko je moja gospodinja prebirala časnik. Opazil sem, da ji nenadoma postaja vroče. Tudi brez rdečice so ji lica žarela. Zalostna me je pogledala. »No, ja, Kastor,« je dejala, »kot divjo zver nameravajo s teboj ravnati. Tu piše takle nebodigatreba, da je treba vse pse zavarovati, namreč zavarovati proti škodi, ki da jo psi povzročajo. Dva milijona lir proti škodi na človeškem življenju in 200.000 zaradi škode na stvareh.«

Priznati moram, da tega nisem dobro razumel. Ne spominjam se, da bi kdaj napravil kako posebno škodo. Enkrat sem res v gostilni na Konkonelu natakarju raztrgal hlače. Škode za zakrpanje je bilo menda dva tisoč lir, enkrat sem tudi oglodal mlado tuto, ki stane pri g. Furlaniju 40 lir.

Zakaj — je godrnjala moja gospodinja — se stalno ljudje obregajo prav proti psom in njihovim lastnikom? Zakaj ne tudi proti kokošim in otrokom, ki tudi povzročajo nesreče. In zakaj ne proti mačkam? In kaj se bo zgodilo, če nihče ne bo hotel psov zavarovati? To vprašanje je posebno belilo dlake na moji pasji buči. Kaj naj to pomeni konec? Zgrozil sem se, ko sem se spomnil, da je v zadnjih tednih brez sledu izginilo nekaj mojih pasjih znancev, s katerimi smo na koncu ulice večkrat klepetali in opravljali svoje potrebe.

Med temi je bil tudi moj tovariš Lord, s katerim sva se večkrat klatila in včasih tudi skavsala zaradi kake lepotice. Mir njegovim kostem! Po naravi je bil zelo kratkoviden in je nekoč divje zdirjal proti neki Vespi, motociklist je s trebuhom premeril cesto po dolgem in počez. Le za las je takrat odnesel zdravo kožo.

Zgodilo pa se je še marsikaj. Ni dolgo tega, ko me je moja gospodinja na verigi peljala iz hiše. »Tako, Kastor,« je dejala, »ne gre drugače, na komunu so sklenili, da se psi ne smejo več svobodno potepati po mestu.« Tako so nas oropali naših osnovnih pravic. Nič ni pomagalo, da so se prijatelji zavzeli za nas. Nič ni pomagalo, ko so zahtevali, naj motoriste vodijo po mestu — na verigi. Saj so ti vendar neprimerno nevarnejši od psov. Leta 1955 so psi povzročili — tako so modrovali na komunu — 36 nesreč. (In pri motoriziranih divjakih jih je skoraj vsak teden po toliko!) Nadalje pravjo, da smo packe, ker mažemo ceste in pločnike. In ostanki sladoledarskih posod, olupki banan, ogrizki sadja, s katerimi tržaška mularija packa mestne ulice? Te mularije in mačk ne vodijo na verigah. Pa bi jih za potrebo....

Pred časom smo imeli v Trstu pasjo razstavo in tam se je očitno pokazalo, da so Tržačani na naši strani. Tam smo tudi dokazali, da ne povzročamo nesreč, pač pa nasprotno, da skrbimo tudi za javni red in mir. Naši policijski tovariši niso od muh....

Tisoči tržaških psov apeliramo na nov občinski svet, da zaščiti naše pasje pravice, če že drugih noče.

Kastor

RADAR IN VARNOST PLOVBE

V teh dneh resnične potrtosti za ponosnim biserom italijanske trgovske mornarice, ko je orjaška motorna ladja »Andrea Doria« našla grob v neizprosnem Oceanu, prebiramo in poslušamo ugibanja o vzrokih težke nesreče in nam pri tem stalno zvemi na ušesa skrivnostna beseda »radar«.

V resnici je radarska naprava v bitki za Atlantik med drugo svetovno vojno odločila zmago. Najmodernejše orožje sovražnika, podmornica, ni več ostajalo prikrito pod morsko gladino. Po tej zmagi so z radarskimi pripravami pričeli opremljati tudi trgovske ladje in so postavljali v to novost velike upe in nade. Ali pa so se ti upi tudi izpolnili? Ali pa se moramo, spričo trčenja prekomornika »Stockholm« s najmodernejšim prevoznim orjakom »Andrea Doria« in spričo drugih podobnih pomorskih nesreč zadovoljiti z dejstvom, da je radarska tehnika pripravna zgolj za vojaške operacije?

Trenutno je okrog 10.000 pomorskih ladij opremljenih z radarskimi napravami. Te naprave nudijo možnost, da na plošči, ki je podobna televizijski zaslonki, lahko ugotavljamo prisotnost drugih plovnih sredstev ali tudi obrežja in njihovo oddaljenost. Ugotovljeni cilji se nam na plošči prikazujejo kot pika ali svetlobeli refleksi na temnem dnu. Radarske antene se obračajo okrog lastne osi po 8- do 30-krat na minuto, zato se na zaslonki posvetijo cilji po 8- do 30-krat v tem času.

Praktično torej lahko neprestano opazujemo na zaslonki nebesno orientacijo in oddaljenost posameznih ciljev na zaslonki. Odprto ostaja le še vprašanje, v kakšni točni smeri se giblje »nasprotnik« oziroma »nasprotniki« — tako namreč označujejo v mornariški govorici druge ladje — in s kakšno hitrostjo vozi »nasprotnik«. Neposredno z zaslonke je mogoče te podatke prebirati le pri mirujoči (zasidrani) ladji ali na neki kopni postaji. Na zaklonki premikajoče se ladje se nam protismer in vožnja prikazujeta samo relativno z lastno potjo, ker se lastna premikajoča se ladja kot stalno središče na zaklonki ne premika.

S premikajoče se ladje pa kljub temu lahko ugotavljamo absolutne protivrednosti vsaj približno s stalnim opazovanjem posameznih reflektov in še točneje z risarskimi reševanji. In prav v tem leži celotno vprašanje. Ladijski častniki morajo poleg pravilnega upravljanja z napravo, poleg oddajanja in sprejemanja glasovnih signalov in svojskega vodenja ladje reševati tudi vprašanja premikov tujih ciljev.

Pri vsem tem se pojavlja navidezno čudna situacija, da uporaba elektronike v pomorski plovbi ne prihrani nobene človeške delovne sile, pač pa nasprotno, da sta potrebna še dva dodatna pomorščaka za vrednotenje radarskih slik. Na ta način pa dobimo tudi v megli skoraj neovirani pregled v določenem morskem območju. V prejšnjih časih so bile ladje v megli odvisne zgolj od zvočnih signalov. Pogostokrat ti signali nasprotnika sploh niso dosegli, bodisi da jih je pogoltnila megla ali pa, da jih je veter zanesel v nasprotno smer. Zato so bila trčenja tudi tako pogosta. Razvpite so že od nekdaj periode megle v Severnem morju, v angleškem kanalu in na vzhodni obali Združenih držav.

Kaj se je torej zgodilo na obeh radarskih ladjah, na »Stockholmu« in na »Andrea Doria« v nesrečni megli? Napačno tolmačenje smeri in hitrosti? Ali je ena od obeh ladij, ali pa obe, prekršila pravila o pomorskem prometu, zlasti določila čl. 16?

Ta člen predpisuje, da je treba takoj ustaviti stroje ob zaznavanju signala, ki prihaja s sprednje ali bočne strani, in da je malo »previdno« manevrirati brez spremembe smeri, dokler se obe ladji nista izognili druga druge.

Svojski signali o izogibanju nimajo v megli nobene veljave, ker predpostavljajo optično medsebojno razpoznavanje. Tega razpoznavanja pa tudi radarska naprava ne nudi, ker, kot rečeno, ugotavlja sicer nebesno orientacijo in oddaljenost, ne pa tudi položaja nasprotnika.

To vprašanje in še mnoga druga bodo morale obravnavati in pojasniti preiskovalne komisije, kar pa bo zahtevalo še mnogo truda in časa.

OD TU IN TAM

Londonski policijski inšpektor je izdal »Priročnik najbolj znanih psovk angleškega jezika«. V njem je zbranih nad 2000 krepkih psovk. Poleg vsake psovke pa je zapisana tudi višina globe, ki jo mora prestopnik plačati, če jo je uporabil v občevanju s policijskimi organi.

* * *

Na Siciliji so arheologi odkrili ostanke grškega mesta Kasmene, ki je že pred 2000 leti izginilo. Arheologi pod vodstvom sicilijanskega znanstvenika Antonija di Vita so do sedaj odkrili nekaj stebrov Apolovega templja, nekaj sledov cestnega omrežja in tudi nekaj grobišč.

* * *

Časnikar v Rimu je odkril urad duhov. Ta urad nosi ime »Urad za vodovodne naprave v Italijanski vzhodni Afriki«. Čeprav je Italija izgubila vse svoje kolonije, je v uradu zaposlenih 23 uradnikov, ki so zaposleni — tako pravi časnikar — z reševanjem ugank in križank.

Barkovljanski sprehod

En sam dan sem se počutil kot srečni najemnik idilične hišice. Ta dan mi bo gotovo ostal v prijetnem spominu vse življenje. Točneje povedano, nepričakovana sreča je trajala pravzaprav en sam popoldan od 12. do 22. ure. Potem pa so lepe sanje izginile.

Zgodilo se je namreč nekaj neverjetnega. Na sto oglasov, ki sem jih v zadnjih šestih tednih redno pošiljal na upravo dnevnika, je prispel odgovor, kar telefonično, točno opoldan. Dama me je v čisti toskanščini povabila, naj si popoldne ogledam enodružinsko hišico — v Barkovljah.

Nepozabna mi je ostala tista ura, ko sem se z obalne ceste vzpenjal proti sončni terasi, kjer so v primerni razdalji posejane ljubke hišice, majhne vile. Kot pravi biseri so se mi zdele. Spraševal sem se, kateri biser v tej dolgi verižici bo pripadal meni.

Ko sem kmalu nato stal z damo na balkonu enostanovanjske hišice in pasel oči po urejenem majhnem vrtičku z latnikom, košato figo, ki ji je zima prizanesla, po češnji, ki je v najvišjih vejah razkrivala po kako črno posušeno jagodo, po gredah radiča in solate, po bujno cvetočih vrtnicah, sem v sanjah občudoval oba svoja otroka, ki se bosta tu podila. V mislih sem kupoval lopato, žveplavnik, grablje, snop rafije, semena in kaj vem še kaj.

Iz mojih prijetnih sanj me je zbudila hišna gospodinja z vprašanjem: »Ali imate kaj otrok?« Odlašal sem z odgovorom, saj sem se naenkrat zavedel, da od mojega odgovora zavisi usoda: biti ali ne biti. Spomnil sem se iz preteklosti te ste starejše dame, ki nama je z ženo ob ogledovanju stanovanja dejala: »Veste, proti dvema otrokoma nimam ničesar; samo vekanja dojenčkov ne prenašam...« Ta jasna direktiva, ki je usmerjala vso našo bodočo družinsko politiko, nama je takrat odločitev olajšala.

Dama s svojo toskanščino pa ni niti čakala odgovora in dejala: »Veste, hišico bi kar rada prepustila družini, ki ima nekaj otrok.«

Za to njeno plemenito izjavo bi jo najraje objel in poljubil, pa sem se varoval, da s kakim nepremišljenim vedenjem ne pokvarim njene dobre volje. Že poprej mi je namreč povedala, da pričakuje še druge interesente.

S poskakujočim srcem sem drvel po stopnicah barkovljanskih bregov proti morju. Ko sem zvečer ob osmih telefonično obvestil ženo o krasotah novega stanovanja, ni pozabila priliti v moje navdušenje nekaj kapljic svojega prirojenega pesimizma.

Ob dvaindvajseti uri se je odločilo. Predstavil se je, telefonično seveda, upravitelj hišice in mi z obžalovanjem povedal, da se je njegova klientka po dolgem premišljevanju odločila za zakonski par X brez otrok. Dejal mi je še, da bom to gotovo razumel. Spraševal sem se, kako da sam še tega nisem uganil brez tuje pomoči.

Zakaj bi človek delal zgodbo iz takih vsakdanjih doživljajev? Če bi se zgodba srečno končala, bi je gotovo ne napisal. Zgodbe s srečnim koncem pa so v današnjih časih tako hudo redke.

O GOBAH

Mesec avgust, najsvetlejši mesec v letu, nosi ime po Avgustu, svetlem cesarju starega Rima. Za njegovega vladanja je bil rojen Kristus, in legenda pripoveduje, da so takrat zrasle gobe prvič na svetu.

Kristus in Peter sta hodila po Krasu, in Peter je priberačil dva hlebčka kruha: enega iz koruzne moke, drugega iz bele pšenične moke. Po svoji navadi si je Peter seveda izbral belega, Gospodu pa je prepustil koruznega. Kadarkoli pa je Peter ugriznil v svoj beli delež, mu je Kristus, ki je seveda spoznal Petrovo zvijačo, zastavil vprašanje, in Peter je odgrizek izpljuval, kakor je to počenjal tudi Kristus. Iz odgrizkov, in sicer iz koruznih, so pognale užitne gobe, iz pšeničnih pa neužitne, čeprav so bile prav tako zapeljive, so vendar prihajale iz egoističnih ust. Prav zato užitne gobe težko ločimo od neužitnih.

Po prvem dežju bodo ene in druge pokukale iz zemlje, in lov na gobe bo zajel mlado in staro. Bodimo pa pri nabiranju previdni! Strupenih gob je sicer zelo malo vrst, vendar je njihova zapeljivost velika. Knjiga »Naše gobe« nas gotovo obvaruje nesreče.

POD ČRTO

NA POČITNICAH

Če proti tretji uri zjutraj pozvonim na vratih hotela, kjer sem že osem dni letoviški gost, se vrata kar sama odpro. V hotelu se lahko človek prepriča zakaj: za steklenimi vrati čisto majhnega, večji omari podobnega prostora leži namreč na postelji možakar in vam skozi majhno okence izroča ključ vaše sobe. Tako je bilo tudi pred nekaj dnevi.

Moje zvonjenje ga je zbudilo. Oči je imel odprte le za ozko špranjo in njegov glas je bil zaspan in hripav, ko je polglasno zašepetal:

»Ob kakšni uri bi radi zajtrkovali?«

»Tega še ne vem, bom videl, kdaj se zbudim....« sem odgovoril, on pa je že spet zaspal.

V tretjem nadstropju sem polne pol ure vtikal ključ v vrata, odkleniti pa jih nisem znal. Razmišljal sem, ali ne bi prenočil kar na hodniku, končno pa sem to ubral nazaj k vodoravnemu vratarju. Spal je kot ubit, ko pa sem stegnil roko skozi okence, se je dvignil kot avtomat in dejal: »Sobna številka?«

Moje obrazloženje mu je vzelo ves pogum, ko pa je odgrnil odejo, se je iz postelje dvignil močan človek. Skupno sva stopala nazaj v tretje nadstropje. Potisnil je ključ v ključavnico in popolnoma normalno odklenil vrata. Na dolgo in široko sem se opravičeval, da pri meni stvar ni delovala. Nekaj nerazločnega je zamrmral, stopil v sobo in vključil luč. Na mojo zahvalo ni niti odgovoril in odšel.

V postelji sem ugotovil, da sem še popolnoma čuječ, vzel sem knjigo, da bi se utrudil, kar se mi je čez čas tudi posrečilo. Zaprl sem knjigo in želel izključiti luč. Ob nočni omarici sta bila dva enaka gumba. Eden je nedvomno veljal za zvonec — ampak kateri? Po kratkem ugibanju sem zamižal in pritisnil kar na srečo. Ko sem odprl oči, je luč še vedno gorela. Sem torej zvonil.

»Tepec,« sem se zajedljivo ozmerjal. Pa ni nič koristilo. Tolažil sem se, da v francoskih hotelih zvonca tako in tako ne poslušajo. Medtem pa so se že oglašali bližajoči se koraki.

Hudobija je posejana in nosi sadove. Kaj naj počnem? Hitro izključiti luč in zlesti pod odejo? To bi bilo neumno in strahopetno. Ostal sem sedé na postelji in opazoval, kako so se vrata polagoma odpirala.

»Monsieur?«

Na pragu je stal zaspani vratar. »Rad bi zajtrkoval,« sem dejal. Saj vendar nisem mogel reči: »Ne želim ničesar, zvonil sem tako zaradi dolgočasja.«

Možakar je izgledal tako, ko da bi se že vse stoletje ne začudil nad ničemer več na tem svetu.

»Bien, monsieur,« je dejal, »čez 15 minut bo zajtrk spodaj serviran.« Seveda sem se hitro oblekel. Ob štirih in petnajst minut sem že spet kolovratil po ulicah letališča. K sreči sem še malo zakimal na klopici v parku, dokler me ni zbudil policaj.

»Kaj nimate prenočišča?« me je jezno vprašal.

»O, seveda,« sem dejal, »pa kakor vidite, sem že pokonci.«

Ko sem iz Trsta odhajal v Francijo na počitnice, sem ženi in vsakomur, ki me je hotel poslušati, zatrjeval, da bom vsak dan spal do poldne. Po osmih dneh se to ni zgodilo. Če bi odšel v Mavhinje ali Zgonik, bi lahko spal tudi do večera — in tudi neprimerno cenejše. Seveda bi se ne mogel vso zimo hvaliti, da sem poletje preživel v Franciji....

A. K.

ZATONELA OSLOVSKA SLAVA

V starih, dobrih časih, ki niso tako daleč za nami, ni bilo v Kalabriji družine, ki ne bi imela v hlevu ali pa tudi kar v kuhinji oslička. Oslička so smatrali za pravega člana družine ali za sorodnika, recimo. Ta okoliščina pa ni bila v oviro navadi, da ga vsako leto zamenjajo, da so pogostokrat padale težke besede, udarci in brce. Končno pa se je le povrnil zopet mir v vznemirjeno ozračje, in ljubezen se je samo še podvojila.

Kalabrijski osički ne spadajo med oslovsko aristokracijo kot n. pr. egiptski, ki prenašajo vaške veljake. Kalabrijci so še počasnejši od ostalih pripadnikov svoje vrste; so bolj trmasti in leni kot njihovi tovariši kjerkoli na svetu. Strokovnjaki za oslovska vprašanja sodijo celo, da so degenerirani.

Pravi mojstri v prekupčevanju z osli pa so cigani; izvrstno poznajo vse oslovske muhavosti, bolezni in skrivnosti in nihče jih ne more ukaniti. Zato pa cigani pošteno ciganijo svoje barantače. Mnoge ciganske družine so z oslovskimi kupčijami nezaslišano obogatele.

Oslovsko starost ugotavljamo po zobeh; ti se spreminjajo do sedmega leta starosti, od tega leta dalje pa ima osliček lahko sedem ali pa tudi trideset let. Cigani so v preteklosti kupovali stare, že popolnoma izrabljene osličke od kmetov za nekaj lir. Potem pa so premeteni cigani starega invalida obdelovali z učinkovito »pomlajevalno« kuro. Krmili so obnemoglo starino s posebno dieto — neke vrste hormonskim postopkom —, skrbno so pacienta česali in čistili. Pri tem pa so pridno uporabljali bič. Pretepali so ga, da je čez čas kar ponorel, če je opazil palico ali bič v ciganskih rokah.

Potem pa so odhajali s pomlajencem na sejmišča. Pa je pridrsal kmet, ki se je zanimal za oslička: »Sedem let ima, niti minute več, le oglej si zobe!« Kmet je bil prepričan, da ga noben cigan tega sveta ne more ukaniti. Pogledal je oslu pod rep, pa ni našel — popra; pogledal pod sedlo in tudi tu ni našel — soli. Osel je potemtakem temperamenten po svoji naravi: kupčija je sklenjena. Kmet oslička zajaše, dvigne bič in že jo sivček pobira, da se vse kadi za njim. »Imenitnega osla sem kupil,« pripoveduje doma svoji ženi. Čez nekaj dni pa je starina odkrila svoj resnični rojstni list, in kmet je lahko srečen, če mu osliček ostane živ.

Tako je življenje potekalo v Kalabriji nekoč. Potem se je v kmečko hišo vtihotapilo kolo in le stari ljudje so še jezdili oslička. Sedaj pa ropotajo po osamljenih vasicah — skuterji, mali motorji, ki stanejo dvakrat toliko kot mlad osliček, ki pa resno ne obolijo in žrejo samo pri delu. Sedaj se na zadnjem sedežu lahko šopiri tudi žena ali sestra. Ni se ji treba več oprijemati oslovega repa, da bi — s težkim tovorom na glavi — lažje stopicala navzgor.

Le podkovski kovač je potrt. Nekoč je stala dolga vrsta osličkov pred kovačnico, sedaj pa lahko samo še muhe prešteva. In kam so odšli vsi ti osički, ga vprašuje radovedni turist. »V Apulijo,« odgovarja brezposelni podkovač. »Kaj tam nimajo skuterjev?« — »Seveda jih imajo, imajo pa tudi tovarne za mortadelo.«

Bartoli ponovno župan

Ali bo novi občinski svet vodil treznejšo politiko?

V petek 3. t. m. zvečer se je ponovno sestal novoizvoljeni tržaški občinski svet, da končno izvoli župana in občinski odbor. Pri zadnjem glasovanju je bil z glasovi KD, PSDI in PRI ponovno izvoljen dosedanji župan ing. Bartoli.

Ob samem začetku seje so govorili skoraj vsi zastopniki strank in tudi občinski svetovalec Slovenske liste, dr. Josip Agneletto. Njegov programatični govor objavljamo v celoti na prvi strani našega lista.

Posamezni zastopniki strank so tudi na tej seji živahno polemizirali med seboj. Napoli, da bi novemu občinskemu svetu načelovala nova osebnost, se niso posrečili. Socialni demokratje, ki so bili od samega začetka nasprotni ponovni izvolitvi prejšnjega župana, so v zadnjem trenutku popustili.

V odbor pa so bili izvoljeni naslednji svetovalci: prof. Cumbat (PRI), prof. Dulci (PSDI), dr. Franzil (KD), prof. Gredelli (KD), odv. Harabaglia (KD), odv. Miani (PSDI), dr. Pecorari (KD), dr. Rinaldini (KD), prof. Sciolis (KD), prof. Venier (KD), dr. Verza (KD) in ing. Visintin (KD).

Za namestnike odbornikov so bili izvoljeni: dr. Addovasio (KD), dr. Benussi (PSDI) in dr. Stopper (KD).

Ponovno izvoljeni tržaški župan ing. Bartoli je prečital delovni program novoizvoljene občinske uprave. Na žalost v županovem programu nismo zasledili nobene zamisli o zaščiti slovenskih narodnih pravic, niti o kakem zagotovilu, da bo župan poskrbel, da pridejo do zaposlitve tudi Slovenci. Prav tako ni niti omenjal slovenskih osnovnih zahtev, ki jih je občinskemu svetu postavil jasno in v najkorektnejši obliki svetovalec SL, dr. Josip Agneletto.

V delovnem programu, zlasti ob naštevanju novih šolskih poslopij, župan ni omenil dograditve prepotrebne telovadnice v novi šoli pri Sv. Ivanu, čeprav so temeljna dela že pred tremi leti dokončali. Prav tako ni nobene besede o nujni preureditvi iste šole za srednješolske potrebe, čeprav so bili načrti že davno predloženi. Zasledili nismo nobene besede za zidavo slovenskih otroških vrtcev in zabavišč, nobene besede o slovenskih kulturnih potrebah.

Delovanje nove občinske uprave v odnosu do slovenske narodne manjšine bo treba nujno preusmeriti, ker je to temeljni pogoj za pomirjenje in iskreno sodelovanje med obema tu živečima narodoma. Zato nujno svetujemo g. županu in občinskemu odboru, da posvetita slovenskim minimalnim zahtevam nekaj pozornosti in jih tudi upoštevata.

Na drugi strani zagotavlja program vključitev zastopnikov manjšine v upravne svete občinskih ustanov in podjetij. To je bila stalna zahteva slovenskega zastopnika v občinskem svetu. Program tudi zagotavlja ustanovitev posebne komisije za obravnavanja političnih vprašanj in vprašanj, ki zadevajo celotno državno ozemlje.

Za podžupana bodo — po nekaterih vesteh — določili zastopnika socialnodemokratične stranke. Verjetno bo za to važno mesto določen prof. Dulci.

Rekorden obmejni promet

Precej mladeničev ostaja v Trstu

Julija meseca je bil obmejni promet med Trstom in sosednjimi jugoslovanskimi področji izredno živahen in velik. S parniki in avtobusi jugoslovanskih in italijanskih družb je prišlo v Trst 18.910 potnikov, od katerih samo po morju 10.489. Odpotovalo pa je iz Trsta v jugoslovanska obmejna področja 18.189 potnikov, od katerih 88.976 po morju.

Iz zanesljivega vira smo izvedeli, da se je v zadnjem času močno povečalo število mladeničev, ki pridejo v Trst z obmejno propustnico in nato zaprosijo za politično zatočišče, ker ne marajo služit jugoslovanske vojske.

Visok obisk v Trstu

Gospa Gronchi prisostvuje splovitvi ladje „Ausonie"

Preteklo soboto in nedeljo so se mudili v Trstu visoki gostje. Naše mesto je obiskala soproga predsednika republike, gospa Carla Gronchi. Prispela je v soboto zjutraj. Kot predsednica ženskih odborov Italijanskega Rdečega križa je popoldne pregledala ustanove te organizacije v Trstu. V nedeljo dopoldne pa je kot botrica prisostvovala splovitvi ladje »Ausonia« v Tržiču.

Ladjo je blagoslovil goriški nadškof monsignor Ambrosi. Svečanosti so prisostvovale številne osebnosti, med njimi minister za trgovinsko mornarico, Cassiani, in predsednik ustanove IRI, poslanec Fascetti. Minister Cassiani je ob tej priložnosti izjavil, da je že podpisan dogovor o izročitvi štirih motornih ladij Tržaškemu Lloydu za vzpostavitev hitre pomorske zveze med Jadranom in Daljnim vzhodom. Predsednik IRI pa je napovedal konferenco, na kateri so medtem preteklo sredo že podpisali pogodbo med družbo »Italia« in ladjedelnicami »Ansaldo« za zgraditev novega prekomornika, dvojčka potopljene »Andrea Doria«.

Gospa Gronchijeva je po splovitvi obiskala Gorico, kamor jo je spremil tudi minister Cassiani. Trst je zapustila v ponedeljek zjutraj. Potovala je v navadnem oddelku rednega vlaka.

„Kampanja za demokratični tisk"

Po Hruščevem govoru na XX. kongresu boljševiške partije in po množičnem pokolu v Poznanju preživlja naš komunistični tisk prav resno krizo. Polnih osem let je »Delo« živelo od samega hvalisanja Sovjetije in »ljudskih demokracij«, od slinastega prilizovanja Stalinu in drugim pripežniškim poglavarjem na eni strani in od surovega, hlevarskega zmerjanja vseh tistih, ki so o komunistični krvavi praksi govorili čisto resnico.

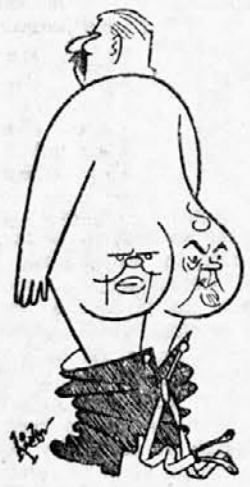

Stalinu ne kaže potegniti hlač do konca, da se ne prikažejo lastni obrazi.

Z najvišjih komunističnih vrhov so v zadnjem času pričele padati klofute. Najprej iz samega Kremlja. Naši ustni in pismeni agit-propovci so obstali z odprtimi ustmi. Njihov dovčerajšnji bog se je zvrnil v prah. Marsikdo je pričakoval, da zaslužkarski razočaranci tega udarca ne bodo prenesli in da bo samomorilska črna kronika v našem mestu pomnožila svoje žrtve. Nič takega se ni zgodilo. Kruhek je pač kruhek, in ko ga ni mogoče uživati z domišljavo ošabnostjo in napihnjeno oblastnostjo, se ga pač uživa s svetohlinskim oblizovanjem in ponarejeno prostodušnostjo. Pri »dograjenih« komunistih je značajnost reakcionarna navlaka....

Vse to spolzko obnašanje partijskih zaslužkarjev pa dejansko ni nič drugega kot resnični pometek njihovega novega gospodarja. Saj je Hruščev — ne samo z denunciranjem Stalina — pač pa ob premnogih drugih priložnostih odkril svojo »osebnost«.

Da nam bo ocenjevanje komunističnih lutk olajšano in bolje razumljivo, ne bo odveč, če si novega vrhovnega nasilnika svetovnega komunizma pobliže ogledamo.

Hruščeve neslane šale

Po padcu Malenkova v začetku l. 1955 se je Hruščev s podvojeno močjo posvetil zunanji politiki. Živopisani iz dobrodušnosti, lahkoživosti in pijančevanja zmešani način občevanja s tujimi državniki je prilezel na površje prvič v lanskem poletju, ko sta, skupno z Bulganinom, prispela na spokorniško romanje v Beograd. Hruščev je takrat brez premisleka dejal skeptičnim časnikarjem: »Pridite vendar vsi v Moskvo. Vsi, prav vsi naj pridejo!«

Pri pojedini v plesni dvorani v rekviriranem Belem dvoru je Hruščev vprašal belgijskega poslanika Delcoigne-ja: »Ali je vaša dežela pravzaprav svobodna in neodvisna?« Ko je Belgijec nekoliko užaljen pritrdil, je neotesanec dejal: »To pravite zato, ker je pravkar izginil ameriški veleposlanik!« Spet je rdeči rokomavh hlače po sebi pomeril.

Nauk našim komunistom

Ko je kanadski zunanji minister Pearson sovjetskemu partijskemu poglavarju ob njegovem obisku v Sovjetiji omenil, da razpolagajo Sovjeti z močnimi oporišči v tujini, ker je vsaka komunistična partija obenem tudi agentura Sovjetije, je Hruščev odgovoril: *»Zakaj pa komunističnih partij na Zahodu enostavno ne likvidirate in njihovih članov ne načenete v koncentracijska taborišča?«*

Med burnim obiskom po Indiji obeh vrhunskih sovjetskih dvojčkov ob koncu leta 1955 je Hruščev lagal, da je Anglija Indijo in Burmo »do zadnje skorje kruha izropala«. Takoj je skočil pokonci ministrski predsednik Nehru in s patetičnim govorom obrazložil civilizatorično delo Velike Britanije v Indiji. Članom svoje vlade pa je napisal, da so ga »gotovi govori Hruščeva spravljali v veliko zadrego, na žalost pa jih ni bilo mogoče preprečiti«.

Naslednjo je zagodel Hruščev v Kremlju. Ko se je mudil danski ministrski predsednik Hansen — na povabilo Kremlja — v Moskvi, je že precej natrkani Hruščev napil na »srečo demokratične Danske, ki se je sprostila vezi Atlantskega pakta«. Danec je takoj odložil kozarec, nakar je Hruščev z gesto natrkanih študentov napil danski kraljevski dvojici....

Ob obisku francoskih državnikov Mollet-a in Pineau-ja v Kremlju se je Hruščev, ki se ga je že spet močno nalezel udaril po stegnih in dejal: »Poglejte, monsieur Mollet — na stolici, na kateri sedite — smo ustrelili Berjo.« Francoz je skočil pokonci in začuden pogledal. Gotovo mu ni bilo lahko pri srcu.

Pijan kot kanon

Najbolj neverjetna epizoda v neverjetni karieri tov. Hruščeva — je napisal londonski »Daily Telegraph« — se je dogodila zadnje dni junija letos, ko sta obiskala Sovjetijo ameriški letalski vrhovni poveljnik general Twining in britanski letalski minister Birch. Maršal Žukov je priredil 24. junija svečan sprejem na čast visokih tujih gostov, ki so prispeli na letalsko parado v Sovjetijo. Ko je sovjetski ministrski predsednik Bulganin pričel s svojim govorom, ga je nenadoma prekinil že močno vinjeni Hruščev.

Nato je Hruščev napil rdeči Kitajski. Ameriški gostje so kljubovalno obsedeli, saj Amerika še ni priznala rdeče Kitajske.

Hruščev je še nadalje nadlegoval svoje goste. Francozom je m. pr. takole zagodel: »Ne razumem, s kakšno pravico se Francija prišteva med velesile. Francozi nimajo denarja, niti sposobnosti, da bi izdelali vodikovo bombo. Sovjetija in Združene države sta edini deželi, ki danes še kaj štejeta.« Končno so Hruščeva le potolažili. Žukov se je osebno oprostil pri posameznih gostih.

»Kdor Hruščeva dnevna početja pozna,« piše britanski »Daily Telegraph«, »se sprašuje, kako dolgo še tak človek lahko prenaša pijančevanje. Tudi se sprašujemo, kako dolgo ga bodo njegovi tovariši, zlasti pripadniki vojske, še prenašali?«

Sedaj lahko razumemo, zakaj so sovjetski mogotci tako ljubosumno prikrivali zahodnim očem sovjetski raj skozi štirideset let.

Nič čudnega, če je zašel komunistični tisk v resno krizo. Pravljice o Sovjetiji Koromandiji so zaključene, resnice pa ta tisk ni navajen pisati. Zato bo verjetno letošnja letina napovedane »kampanje za demokratični tisk« podobna Titovim žitnim letinam. Polagoma splava tudi resnica na površje in celo zaslepljenci spregledajo!

Na drugi strani pa je nepobitna še ena resnica. Hruščev se izgovarja na svojo strahopetnost, češ, proti Stalinovim zločinom ni mogel nihče ničesra ukreniti, ker da bi s takim ravnanjem izgubil glavo. S tem je Hruščev nehoté s prstom pokazal na Togliattija, Vidalija et Co. Zakaj pa ta čedna družbica ni dvignila protestnega glasu? Svetohlinski in hinavski izgovori, češ da o vsem tem niso vedeli ničesar, so prazni in še neumni povrhu. Vsak partijski vajenček ve, da so komunističnim poglavarjem po vsem svetu neomejeno dostopni vsi informacijski viri. Če komu pa niso dostopni, je to znak, da ne uživa zaupanja. V trenutku, ko pošteni ljudje zaslužijo, da ne uživajo zaupanja, obrnejo hrbet tistim, ki od njih zahtevajo slepo zaupanje, sami pa ga ne delijo. Zato je krivda Togliattija, Vidalija et Co. neprimerno večja od sokrivde Hruščeva. Togliatti, Vidali et Co. niso tvegali glave in bi se Stalnovi dolgi roki lahko izognili.

Tudi na samih vrhovih KPI vre in kipi. Togliatti in d'Onofrio sta se spoprijela na nenavaden način za komunistične poglavarje. D'Onofrio očita Togliattiju popoln polom njegove politike od l. 1947 dalje. Pri tem se skliceuje na titovščino. Togliatti svojega obtoževalca obdeluje s priljubljenim komunističnim zmerjanjem, proti titovščini pa si ne upa nastopiti, odkar je tudi sam opravil v Beogradu spokorniško duhovno vajo.

V vrstah KPI poka na vseh koncih in krajih, ali bodo te razpoke tudi zakrpali, pa je veliko vprašanje. Najučinkovitejše orožje — propaganda — je zarjavelo, municija pa je splesnila. Uredniki »Dela« so odšli za 14 dni na duhovne vaje, na krpanje, s kakšnimi uspehi se bodo vrnili, bomo zvedeli že v kratkem....

Nabrežinske županske uganke

Zakaj še ne deluje nova občinska uprava v Nabrežini?

Dva meseca in pol je že preteklo, odkar so komunisti odnesli zmago pri volitvah, en mesec je že pretekel, odkar je izvoljen novi župan, a še vedno deluje stara občinska uprava z županom Terčonom na čelu.

Kaj vendar odlašajo komunisti in njihovi sopotniki, da ne začnejo izvajati svojega idealnega programa, ki bo prinesel vsemu prebivalstvu velike koristi, a mu bo istočasno olajšal, če ne sploh brisal davčno breme. Nekaj se je zataknilo, da zadeva ne gre naprej. Novoizvoljeni morajo potrpežljivo čakati, da se vsa zadeva razmota. Nova uprava je izvoljena, toda predno prejme občinsko upravo v svoje roke, mora župan na prefekturi položiti prisego italijanski republiki. Te prisege pa še ni in nihče pravzaprav ne ve pravega vzroka, zakaj na prefekturi to odlašajo. Gotovo morajo biti tehtni vzroki, da se to zadržuje. Nekateri govorijo, da so morda pomisleki zaradi osebe novega župana, ki bi sam ne mogel vršiti vseh županskih poslov, ter bi zaradi tega moral imenovati podžupana, ki bi dejansko vodil občino. G. Furlan bi pa imel samo naslov župana.

Nič nimamo proti osebi novega župana, še toliko manj, ker ga sploh v občini le redki poznajo, vendar mislimo, da njegova izvolitev ni bila v skladu s koristmi občinske uprave, pač pa zgolj plod titovske organizacije, ki je hotela imeti za župana svojega eksponenta, pa naj bo ta prmeren ali ne za to mesto.

Druga razlaga, ki kroži o zavlačevanju prisege novega župana, je, da ni nekaj v redu z njegovim državljanstvom. Bajé vodi višja oblast preiskavo, na kakšen način je novi župan prišel do tukajšnjega državljanstva. Ne moremo se izreči v tej zadevi, ker nimamo pri rokah podatkov, ali je ali ni ital. državljan, vendar mislimo, da bi se morala ta zadeva čimprej rešiti, da pride občina do redne uprave, ker dosedanja je le začasna in more sprejemati sklepe, ki bi morda ne bili ugodno sprejeti od bodoče nove uprave.

Križani svojemu dušnemu pastirju

Demokratični in katoliški prebivalci iz Sv. Križa iskreno čestitajo preč. g. župniku dr. Josipu Gracarju ob njegovi petdesetletnici, ki jo obhaja ta teden, in ob 25-letnici njegovega mašniškega posvečenja.

Naj mu ljubi Bog nakloni ljubo zdravje in potrebnih moči, da bo še mnogo let uspešno deloval v naši sredi.

Prodaja na obroke

Minister za industrijo, Cortese, je preteklo soboto ustoličil posebno komisijo, ki bo proučila vprašanje prodaj na obroke in bo izdelala predloge za zakonske ukrepe, s katerimi naj bi zavarovali tako narodno-gospodarske, kakor tudi kupčeve in prodajalčeve koristi, ki se pri teh poslih srečujejo. Italija namreč še nima posebnega zakona, ki bi urejal prodaje na obroke, kakor ga imajo že skoro vse napredne države. Komisija bo proučila stavljeno ji vprašanje tako z gospodarske, kakor tudi z pravne plati in mora v decembru predložiti svoje poročilo.

Javna dela v Sesljanu

V tem tednu so se začela dela na cesti Vižovlje - Mavhinje. Delo je prevzelo podjetje Milič z Opčin. Tako bo po končanem delu tudi to poglavje, ki je trajalo toliko časa, zaključeno. V Sesljanu pa čakamo dolgo, zelo dolgo na začetek gradnje novega šolskega poslopja. Že pred meseci so izjavili županu Terčonu, da je vse v redu pripravljeno ter da se delo v najkrajšem času začne. Do danes pa ni še ne duha ne sluha o tem delu. Zvedeli smo, da je bil župan Terčon še pred nekaj dnevi v uradih, kjer imajo to zadevo v rokah, a je dobil isti odgovor kot pred meseci: da vsa zadeva leži v pisarnah »Ispettorata del Genio Civile«.

Ta birokracija, ki vlada v uradih za javna dela, je že neznosna. Gradnja šole se vleče že leta dolgo. Tu ni dovolj moledovati okrog gospodov v uradu za javna dela, ampak je nujno potrebno, da se občinska uprava obrne s pritožbo bodisi na prefekturo, oziroma naravnost na generalnega komisarja, da napravi red. Istotako se vleče v neskončnost gradnja novega šolskega vrtca v Nabrežini, kjer je denar že skoro dve leti na razpolago, načrti pripravljeni ter od mnogih oblasti že odobreni, a čakajo še na odobritev neke tehnično-upravne komisije pri uradu za javna dela, ki se sestaja pa zelo poredkoma. Bajé se bo sestala šele koncem tega meseca. Dobro bi bilo, da pri javnih delih bi bilo manj birokracije in več smisla za hitro rešitev predloženih načrtov za javna dela.

Delo na novi avtocesti zelo hitro napreduje in s tem napreduje tudi nezadovoljstvo po raznih vaseh, od koder ljudje ne bodo mogli po vsaki stezi prečkati nove avtoceste. Najbolj prizadete so Cerovlje, katerim bo pot do Sesljana podaljšana za približno pol kilometra. Kolikor smo zvedeli, je sedaj že pripravljen načrt za gradnjo nove poti, ki bo vezala cesto iz Cerovelj s te strani železniškega podvoza na novi most, ki gre iz Vižovelj v Sesljan. Novi most in cesta, ki gre proti Sesljanu, sta že grobo dokončana ter se promet že vrši po novi, široki cesti.

V študiju je sedaj pri Ravnateljstvu za javna dela načrt za razširitev ceste, ki pelje iz Sesljana k morju. Tam je letos tak promet, da je cesta absolutno preozka. Tu bi bilo treba le malo več dobre volje in hitrejše rešitve tega izredno važnega vprašanja.

† Dr. Josip Trošt

Iz Knežaka je prispela žalostna vest, da je 1. t. m. umrl odvetnik dr. Josip Trošt, ki ga je poznala pred tridesetimi leti skoraj vsa Primorska, gotovo pa vsa Goriška.

Pokojni dr. Trošt je bil rojen pred 62 leti v Knežaku. Solal se je v Ljubljani, pravne študije pa je dokončal na Dunaju med prvo svetovno vojno. Po poroki se je po prvi svetovni vojni naselil kot odvetnik v Gorici. Tam mu je po nekaj letih umrla tud soproga in mu zapustila zelo mlado hčerko edinko.

V Gorici, kjer je izvrševal svoj odvetniški poklic in se v svojem prostem času ves posvečal takrat močno razgibanem življenju, je preživel kakih deset let. V svoji mladosti je bil navdušen Sokol in izvrsten telovadec.

Zaradi fašističnega preganjanja se je izselil in v Novem mestu odprl odvetniško pisarno. Tu je bil duša vsega političnega in društvenega življenja. Poznala ga je vsa Dolenjska predvsem kot zelo dobrega in po srcu plemenitega človeka. Politično je pripadal narodno naprednim vrstam.

Proti koncu druge svetovne vojne je seveda tudi njega kot skoraj vse ostale slovenske razumnike »ljudska oblast« zaprla. Z vsemi mogočimi sredstvi je tajna policija iskala v tem plemenitem človeku »izdajalske in vehunske« pregrehe. Med dolenjskim ljudstvom pa ni našla ne prič, ne obtoževalcev.

Civilnega poguma v dr. Troštu ni bilo po vsem trpljenju, ki ga je prestal; zanj pa kljub izredni nadarjenosti in načitanosti, kljub široki in globoki intelektualni razgledanosti, kljub solidnemu znanju cele vrste svetovnih jezikov tudi ni bilo primerne zaposlitve. Okolje, v katerem se je v Trstu po vojni po sili razmer znašel, je bilo zanj najtežja življenjska muka. Končno so ga pognali na cesto. Precej časa je tu životaril brez dela in kruha. Nazadnje se je telesno in duševno strt odločil za povratek na svojo domačo grudo z neozdravljivo boleznijo v ošibelem telesu.

Naj mu bo lahka domača gruda, ki jo je ljubil nad vse. Hčerki dr. Nedi naše iskreno sožalje.

Izlet Nabrežincev na Višarje

Letošnji izlet, ki ga je organizirala SDZ in pevski zbor »A. Tance« v Nabrežini, je imel za cilj vrh Sv. Višarij. Po štirih letih smo se ponovno vrnili na to prelepo točko Kanalske doline.

V soboto 4. t. m. popoldne je odpeljal iz Nabrežine avtobus, katerega so do zadnjega kotička zasedli člani pevskega zbora in razni drugi udeleženci, mladi in stari. Na dolgi poti iz Nabrežine do Žabnic je vladalo v avtobusu najboljše razpoloženje. Naša pesem se je veselo razlegala, tako da nam je čas ob pesmi in smehu mladine prav hitro potekel.

Prvi kratek odmor smo imeli v Tricesimu, a drugi, nekoliko daljši, v Pontebi. Ob 16.40 smo se že ustavili v Žabnicah, kjer je večidel mladine izbral pešpot za Višarje, ostali pa, posebno starejši, so se podali do prvega vrha z žično železnico, od koder je potem krajša pot na Višarje. Vreme v soboto je bilo zelo ugodno ter smo na planino dospeli še pri soncu. Okrog sedme ure smo že dosegli vrh Sv. Višarij, kjer so nam bila dodeljena prenočišča. Z vremenom na Sv. Višarjih pa nismo imeli sreče, kajti že v soboto zvečer je začelo deževati ter je v kratkih presledkih deževalo še drugi dan skoro do desetih predpoldne.

V nedeljo se je pridružila tudi megla, tako da ni bilo videti ničesar. Kljub temu je vladalo v družbi najboljše razpoloženje, za kar je skrbela naša mladina, kateri pesmi niso zmanjkale, in za pomoč je bil še Ivo s harmoniko in Bruno s korneto. V nedeljo po maši, kjer je naš zbor spremljal sv. mašo z Marijinimi pesmimi, smo se počasi, razočarani zaradi vremena podali v dolino. Okrog poldne se je tudi v dolini vreme zjasnilo ter je sonce blagodejno vplivalo na veselo družbo. Po dobrem kosilu v Žabnicah smo se odpeljali v Trbiž in po kratkem presledku na pot mimo Rajbeljskega jezera na Nevejsko sedlo. Ta pot, ki vodi mimo strmih gorá, je res nekaj krasnega in izredno zanimivega. Ustavili smo se v gorskem zavetišču, kjer smo našli še precej drugih izletnikov, posebno Avstrijcev. Naši pevci so se hitro zbrali in kmalu se je razlegala naša lepa pesem na tem 1120 metrov visokem gorskem grebenu. Vsi ostali izletniki, posebno pa Avstrijci, so bili kar navdušeni, ko so poslušali naše prelepe narodne pesmi, ki sta jih spremljali harmonika in kornet. Večina Avstrijcev so bili namreč Slovenci iz Beljaka in okolice. Prišli smo z njimi tudi v živahen pomenek ter nam je bilo žal, da je neizprosna ura zahtevala odhod. Slovo je bilo prav prisrčno.

Z veselo pesmijo smo nastopali še bolj zanimivo, a tudi nevarno pot proti dolini. Pot se vije v neštetih serpentinah, skozi več tunelov, mimo velikih in globokih prepadov v 13 km oddaljeno vas Chiusaforte, kamor smo prispeli na glavno cesto Trbiž - Videm. Nadaljevali smo pot do Vidma in se vrnili v Nabrežino točno ob 10. uri zvečer, kot je bilo predvidevano v programu.

Vsi udeleženci so bili z izletom zelo zadovoljni, saj, kjer je mladina, lepa pesem ter veselo razpoloženje, niti slabo vreme ne more vplivati na veselo družbo. Imeli smo s seboj tudi dva starejša izletnika, a tudi ta dva sta se počutila v taki veseli družbi mnogo mlajša. Že več let zaporedoma se udeležujeta naših vsakoletnih izletov, zato jima želimo, naj bi se še celo vrsto let udeleževala naših izletov, a posebno prihodne leto, ko je na programu daljši, toda manj naporni izlet kot je bil letošnji.

ROKODELEC V SVICI, 40 let star, s stalno zaposlitvijo, želi spoznanja z gospodično 33 - 35 let v svrho ženitve. — Ponudbe s sliko poslati na upravo lista pod značko »Rokodelec«.

Odgovorni urednik:
Prof. Dr. ANTON DABINOVIĆ
Tiskarna Adria, d. d., v Trstu